Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

3. listopada 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Useljenička politika – Status državljana trećih zemalja s dugotrajnim boravištem – Direktiva 2003/109/EZ – Uvjeti za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem – Članak 5. stavak 1. točka (a) – Siguran, redovit i dostatan izvor sredstava”

U predmetu C-302/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima, Belgija), odlukom od 14. prosinca 2017., koju je Sud zaprimio 4. svibnja 2018., u postupku

X

protiv

Belgische Staat,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Prechal (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund i L. S. Rossi, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za X, J. Hardy, *advocaat*,

– za belgijsku vladu, C. Pochet, M. Jacobs i P. Cottin, u svojstvu agenata, uz asistenciju E. Matterne, *advocaat*,

– za češku vladu, M. Smolek i J. Vláčil, u svojstvu agenata,

– za njemačku vladu, T. Henze i J. Möller, u svojstvu agenata,

– za francusku vladu, E. de Moustier, A.-L. Desjonquères i E. Armoet, u svojstvu agenata,

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju L. D’Ascie, *avvocato dello Stato*,

* Jezik postupka: nizozemski

– za austrijsku vladu, J. Schmoll, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, C. Cattabriga i G. Wils, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 6. lipnja 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive Vijeća 2003/109/EZ od 25. studenoga 2003. o statusu državljana trećih zemalja s dugotrajnim boravištem (SL 2004., L 16, str. 44.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 41.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe X i Belgische Staat (Belgijska država) vezano uz, među ostalim, odbijanje zahtjeva za odobrenje nastanjenja i priznavanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2003/86/EZ

3 Sukladno članku 7. stavku 1. Direktive Vijeća 2003/86/EZ od 22. rujna 2003. o pravu na spajanje obitelji (SL 2003., L 251, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 70.):

„1. Kada je podnesen zahtjev za spajanje obitelji, država članica u pitanju može tražiti od osobe koja je podnijela zahtjev dostavljanje dokaza da sponzor ima:

[…]

(c) stabilna i redovita novčana sredstva koja su dovoljna za vlastito uzdržavanje i izdržavanje članova njegove/njezine obitelji, bez pribjegavanja sustavu socijalne pomoći države članice u pitanju. Države članice procjenjuju ove izvore prihoda upućivanjem na njihovu prirodu i redovitost te mogu uzeti u obzir razinu minimalnih nacionalnih primanja i mirovina, kao i broj članova obitelji.”

Direktiva 2003/109

4 U uvodnim izjavama 1., 2., 4., 6., 7. i 10. Direktive 2003/109 navodi se:

„(1) S ciljem postupne uspostave područja slobode, sigurnosti i pravde, Ugovor o [EZ-u] predviđa donošenje mjera kojima će se osigurati slobodno kretanje osoba, u vezi s pratećim mjerama koje se odnose na kontrole vanjskih granica, azil i migracije te donošenje mjera koje se odnose na azil, imigraciju i zaštitu prava državljana trećih zemalja.

(2) Na posebnom sastanku u Tampereu 15. i 16. listopada 1999. Europsko vijeće zaključilo je da bi se pravni status državljana trećih zemalja trebao uskladiti sa statusom državljana država članica te da bi osobi koja je zakonito boravila u državi članici tijekom određenog razdoblja koje treba odrediti i koja ima boravišnu dozvolu za dugotrajno boravište trebalo u toj državi članici omogućiti skup ujednačenih prava koja su što je moguće sličnija onima koje imaju građani Europske unije.

[…]

(4) Integracija državljana trećih zemalja koji imaju dugotrajno boravište u državama članicama ključni je element promicanja ekonomske i socijalne kohezije, temeljnog cilja Zajednice koji je naveden u Ugovoru.

[…]

(6) Glavni kriterij za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem trebalo bi biti trajanje boravišta na državnom području države članice. Boravište bi trebalo biti i zakonito i neprekinuto kako bi se dokazalo da se osoba trajno nastanila u toj zemlji. Trebalo bi utvrditi odredbe za stupanj fleksibilnosti kako bi se u obzir mogle uzeti okolnosti u kojima bi osoba trebala privremeno napustiti državno područje.

(7) Za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem, državljani treće zemlje trebali bi dokazati da imaju dostatna sredstva i zdravstveno osiguranje kako ne bi postali teret za državu članicu. Države članice, kod procjene posjedovanja stabilnih i redovitih sredstava, mogu uzeti u obzir čimbenike kao što su doprinosi mirovinskom sustavu i ispunjavanje poreznih obveza.

[…]

(10) Trebalo bi utvrditi pravila kojima se uređuju postupci razmatranja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem. Takvi postupci trebali bi biti učinkoviti i provedivi, uzimajući u obzir uobičajen obim poslova uprava država članica, te bi trebali biti transparentni i pravedni kako bi osobama na koje se odnose osigurali odgovarajuću pravnu sigurnost. Oni ne bi trebali predstavljati sredstvo kojim se otežava ostvarivanje prava na boravište."

5 Članak 5. te direktive, naslovljen „Uvjeti za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem", određuje:

„1. Države članice zahtijevaju od državljana trećih zemalja da im za sebe i članove obitelji koji o njima ovise osiguraju dokaz da imaju:

(a) sigurne i redovite izvore sredstava koji su dostatni za uzdržavanje njih samih i članova njihove obitelji bez traženja naknade od sustava socijalne pomoći dotične države članice. Države članice ocjenjuju te izvore sredstava s obzirom na njihovu prirodu i redovitost te mogu u obzir uzeti razinu minimalnih plaća i mirovina prije podnošenja zahtjeva za dobivanje dugotrajnog boravišta;

(b) zdravstveno osiguranje protiv svih rizika od kojih su obično osigurani državljani predmetne države članice.

[…]"

6 Članak 7. stavak 1. navedene direktive predviđa:

„Da bi stekao status osobe s dugotrajnim boravištem, državljanin treće zemlje podnosi zahtjev nadležnim tijelima države članice u kojoj boravi. Uz zahtjev se prilažu pisani dokazi određeni nacionalnim pravom kojima se dokazuje da podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete određene u člancima 4. i 5. kao i, ako se to zahtijeva, valjana putna isprava ili njezina ovjerena preslika.

[…]”

7 Sukladno članku 8. stavku 1. iste direktive:

„Status osobe s dugotrajnim boravištem stalan je podložno članku 9.”

8 Članak 9. Direktive 2003/109, naslovljen „Ukidanje ili gubitak statusa”, u stavku 1. određuje:

„Osobe s dugotrajnim boravištem nemaju pravo zadržati status osobe s dugotrajnim boravištem u sljedećim slučajevima:

(a) otkrivanjem da je status osobe s dugotrajnim boravištem stečen prijevarom;

(b) donošenjem mjera protjerivanja pod uvjetima predviđenima člankom 12.;

(c) u slučaju izbivanja s područja Zajednice u razdoblju od 12 uzastopnih mjeseci.”

9 U članku 11. te direktive predviđa se:

„1. Osobe s dugotrajnim boravištem uživaju jednaki tretman kao i državljani s obzirom na:

(a) pristup djelatnostima u okviru zaposlenja i samozaposlenja, pod uvjetom da takve djelatnosti ne uključuju[,] ni povremeno[,] sudjelovanje u obavljanju javne vlasti[,] te uvjet[e] zaposlenja i radn[e] uvjet[e], uključujući uvjete koji se odnose na otkaz i naknadu;

[…]”

10 Članak 12. navedene direktive određuje:

„1. Države članice mogu odlučiti protjerati osobu koja ima dugotrajno boravište samo ako predstavlja stvarnu i dovoljno ozbiljnu prijetnju javnom poretku ili javnoj sigurnosti.

2. Odluka iz stavka 1. ne donosi se na temelju ekonomskih razloga.

[…]”

11 U članku 13. iste direktive navodi se:

„Države članice mogu izdati boravišne dozvole sa stalnim ili neograničenim rokom važenja pod uvjetima koji su povoljniji od onih utvrđenih ovom Direktivom. Takve boravišne dozvole ne daju pravo boravišta u drugim državama članicama kako je predviđeno poglavljem III. ove Direktive.”

Direktiva 2004/38/EZ

12 Sukladno članku 7. Direktive 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavljaju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ,

72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL 2004., L 158, str. 77.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42. i ispravak SL 2016., L 87, str. 36.):

„1. Svi građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju duljem od tri mjeseca ako:

(a) su radnici ili samozaposlene osobe u državi članici domaćinu; ili

(b) imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svog razdoblja boravka te su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu; ili

(c) – su upisani u privatnu ili javnu ustanovu, ovlaštenu ili financiranu od države članice domaćina na temelju njezinog zakonodavstva ili upravne prakse, s glavnom svrhom školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje, te

– su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu, te putem izjave ili drugim jednakovrijednim sredstvom, relevantnom nacionalnom tijelu zajamče da imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako tijekom svojeg razdoblja boravka ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina […]

[…]”

13 Članak 14., naslovljen „Zadržavanje prava na boravak”, u stavku 2. određuje:

„Građani Unije i članovi njihovih obitelji imaju pravo na boravak predviđeno u člancima 7., 12. i 13. tako dugo dok ispunjavaju uvjete navedene u tim člancima.

[…]”

Belgijsko pravo

14 Sukladno članku 15. *bis* wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (Zakon o ulasku na državno područje, boravku, poslovnom nastanu i udaljavanju stranaca) od 15. prosinca 1980. (*Belgisch Staatsblad*, 31. prosinca 1980., str. 14584.), u verziji koja se primjenjuje na činjenice iz glavnog postupka (u daljnjem tekstu: Zakon o strancima):

„1. Osim ako to nije u suprotnosti s javnim poretkom ili nacionalnom sigurnosti, status osobe s dugotrajnim boravištem treba odobriti strancu koji nije građanin Europske unije, a koji ispunjava uvjete utvrđene u stavku 3. i dokaže da je u Kraljevini [Belgiji] zakonito i neprekidno boravio tijekom pet godina neposredno prije podnošenja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravkom.

[…]

3. Stranac iz stavka 1. mora predočiti dokaz da ima, za sebe i članove svoje obitelji koje uzdržava, stalna i redovna sredstva za uzdržavanje, koja su dostatna za zadovoljavanje potreba njega samog i članova njegove obitelji kako bi se izbjeglo da postanu teret za javna tijela, kao i zdravstveno osiguranje koje pokriva rizike u Belgiji.

Sredstva za uzdržavanje iz prvog podstavka moraju odgovarati barem razini sredstava ispod koje je moguće odobriti socijalnu pomoć. Prilikom njihove ocjene treba voditi računa o njihovoj naravi i pravilnosti.

Kralj određuje kraljevskom odlukom, razmotrenom u Vijeću ministara i uzimajući u obzir kriterije definirane u drugom podstavku, minimalni iznos koji se traži za sredstva za uzdržavanje."

15 U okružnici o statusu osobe s dugotrajnim boravištem od 14. srpnja 2009. (*Belgisch Staatsblad*, 11. kolovoza 2009.) navodi se da se ta sredstva za uzdržavanje mogu dokazati na sljedeći način:

„Za dokazivanje sredstava za uzdržavanje mogu se uzeti u obzir profesionalna primanja, naknada za nezaposlenost, naknada za invalidnost, prijevremena mirovina, starosna mirovina, naknada isplaćena u okviru osiguranja od nezgoda na radu ili profesionalne bolesti, […] Taj popis nije taksativan."

Glavni postupak i prethodna pitanja

16 Osoba X, koja je izjavila da ima kamerunsko državljanstvo, 26. srpnja 2007. podnijela je u Veleposlanstvu Belgije u Yaoundéu (Kamerun) zahtjev za izdavanje studentske vize. Ta joj je viza izdana te joj je pravo na boravak u Belgiji bilo produljivano svake godine do 15. siječnja 2016. Dana 19. siječnja 2016. osobi X na njezin je zahtjev izdana boravišna dozvola zato što je imala dozvolu za rad. Ta je dozvola važila do 14. siječnja 2017.

17 Dana 27. prosinca 2016. osoba X je podnijela zahtjev za priznanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem. U prilog tom zahtjevu, kao dokaze o stalnim, redovnim i dostatnim sredstvima za uzdržavanje, uz ostalo je dostavila ugovore o radu, porezno rješenje i obračune plaće na ime svojeg brata. Osim toga, osoba X predočila je ispravu koju je potpisao njezin brat, a kojom se isti obvezao osigurati da „podnositelj zahtjeva ima ‚za sebe i članove svoje obitelji koje uzdržava, stalna i redovna sredstva za uzdržavanje koja su dostatna za zadovoljavanje potreba njega samog i članova njegove obitelji kako bi se izbjeglo da postanu teret za javna tijela' u skladu s člankom 15. *bis* [Zakona o strancima]".

18 Gemachtigde van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en Administratieve Vereenvoudiging (Zastupnik državnog tajnika za azil i migracije nadležan za administrativno pojednostavnjenje, Belgija) (u daljnjem tekstu: Zastupnik) taj je zahtjev odbio odlukom od 5. travnja 2017. Kada je riječ o stalnim, redovnim i dostatnim sredstvima za uzdržavanje u smislu članka 15. *bis* Zakona o strancima, odluka je bila formulirana ovako:

„Podnositelj zahtjeva ne posjeduje vlastita sredstva. Očito je da od 31. svibnja 2016. više ne obavlja plaćenu djelatnost i da trenutno ne raspolaže nikakvim sredstvima. Poziva se na sredstva svojeg brata. Podnositelj zahtjeva mora dokazati da sam raspolaže dostatnim sredstvima za uzdržavanje kako ne bi postao teret za Belgijsku državu."

19 Protiv te odluke osoba X podnijela je tužbu pred Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima, Belgija) navodeći da je ta odluka polazila od pogrešnog tumačenja uvjeta posjedovanja sredstava za uzdržavanje, sadržanog u članku 5. stavku 1. Direktive 2003/109, dakle odredbi koja se prenosi člankom 15. *bis* Zakona o strancima, zato što te odredbe nisu propisivale da se u obzir uzimaju samo tužiteljeva vlastita sredstva.

20 Osoba X naglašava da je izraz „ima[ti] izvore sredstava koji su dostatni" u smislu članka 5. stavka 1. Direktive 2003/109 trebalo tumačiti na isti način kao i istovjetne izraze korištene u direktivama 2003/86 i 2004/38. Smatra da je cilj Direktive 2003/109 usklađivanje pravnog statusa nositelja boravišne dozvole za osobe s dugotrajnim boravištem i statusa koji se njome priznaje građanima

Unije. Tvrdi da iz toga slijedi, među ostalim, da sudsku praksu koja se odnosi na Direktivu 2004/38 i mjerodavnu sudsku praksu iz vremena prije stupanja na snagu te direktive, iz koje proizlazi da u njoj ne postoji nikakav zahtjev u pogledu porijekla dostatnih sredstava, treba primjenjivati po analogiji.

21 Zastupnik naprotiv tvrdi da sama činjenica da je odgovornost za osobu X preuzeo brat ne znači i da ona raspolaže stalnim i redovnim prihodima. Smatra da se u okviru postupka spajanja obitelji sredstva ne mogu ocjenjivati na isti način kao u okviru postupka za priznavanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem. Osim toga smatra da se u slučaju spajanja obitelji koje se odnosi na građanina Unije u obzir mogu uzeti samo prihodi ovog potonjeg.

22 Imajući u vidu navedena razmatranja, sud koji je uputio zahtjev posebice se pita treba li članak 5. stavak 1. točku (a) Direktive 2003/109 tumačiti na način da su „izvori sredstava" koji se spominju u toj odredbi samo „vlastiti izvori sredstava" tužitelja ili pak taj pojam obuhvaća druge vrste sredstava.

23 U tim je okolnostima Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 5. stavak 1. točku (a) [Direktive 2003/109] – koji (među ostalim) određuje da državljanin treće zemlje za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem mora dokazati da ‚im[a]', za sebe i članove obitelji koji o njemu ovise, sigurne i redovite izvore sredstava koji su dostatni za uzdržavanje njih samih i članova njihove obitelji bez traženja naknade od sustava socijalne pomoći dotične države članice – tumačiti na način da se time misli samo na ‚vlastite izvore sredstava' tog državljanina treće zemlje?

2. Je li u tom pogledu dovoljno samo da državljanin treće zemlje raspolaže tim izvorom sredstava, a da se pritom ne postavljaju nikakvi zahtjevi u pogledu podrijetla tih sredstava, tako da mu ih na raspolaganje može staviti i član njegove obitelji ili neka druga treća osoba?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na posljednje pitanje, je li u tom slučaju izjava treće osobe o preuzimanju odgovornosti, u kojoj se ta treća osoba obvezuje da će osigurati da podnositelj zahtjeva za priznavanje statusa osobe s dugotrajnim boravkom ima ‚za sebe i članove svoje obitelji koje uzdržava, stalna i redovna sredstva za uzdržavanje koja su dostatna za zadovoljavanje potreba njega samog i članova njegove obitelji kako bi se izbjeglo da postanu teret za javna tijela', u tom slučaju dovoljan dokaz da podnositelj zahtjeva može raspolagati izvorima sredstava u smislu članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive [2003/109]?"

O prethodnim pitanjima

24 Svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u bitnome želi znati treba li članak 5. stavak 1. točku (a) Direktive 2003/109 tumačiti na način da se pojam „izvori sredstava" iz te odredbe odnosi samo na „vlastite izvore sredstava" podnositelja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem ili taj pojam uključuje i sredstva koja tom podnositelju zahtjeva stavlja na raspolaganje treća osoba te, eventualno, je li izjava treće osobe o preuzimanju odgovornosti dovoljan dokaz da taj podnositelj zahtjeva raspolaže sigurnim, redovitim i dostatnim izvorima sredstava u smislu te odredbe.

25 U skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2003/109, države članice zahtijevaju od državljana trećih zemalja da im za sebe i članove obitelji koji o njima ovise osiguraju dokaz da imaju sigurne i redovite izvore sredstava koji su dostatni za uzdržavanje njih samih i članova njihove obitelji bez traženja naknade od sustava socijalne pomoći dotične države članice. Države članice ocjenjuju te izvore sredstava s obzirom na njihovu prirodu i redovitost te mogu u obzir uzeti razinu minimalnih plaća i mirovina prije podnošenja zahtjeva za dobivanje dugotrajnog boravišta.

26 Budući da članak 5. stavak 1. točka (a) Direktive 2003/109 ne sadržava upućivanje na nacionalno pravo država članica, izraz „izvori sredstava” iz te odredbe treba shvatiti kao samostalan pojam prava Unije i tumačiti ga jednako na cijelom njezinu području, neovisno o kvalifikacijama koje se koriste u državama članicama, uzimajući u obzir tekst te odredbe kao i ciljeve propisa kojeg je ona dio i njezin kontekst (vidjeti u tom smislu presudu od 9. studenoga 2017., Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, t. 38. i navedenu sudsku praksu).

27 Prvo, kada je riječ o tekstu članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109, valja istaknuti da španjolska, engleska, francuska i talijanska jezična verzija te odredbe koriste izraz koji ima isto značenje kao „sredstva”, pri čemu taj pojam, prema svojem uobičajenom značenju, može označavati sva financijska sredstva koja ostvaruje podnositelj zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem, bez obzira na to koji je njihov izvor. Naprotiv, nizozemska i njemačka jezična verzija te odredbe koriste riječi koje odgovaraju pojmu „prihodi”, koji restriktivnije cilja na osobna sredstva, kao što su, među ostalim, sredstva koja proizlaze iz gospodarske aktivnosti podnositelja zahtjeva za priznavanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem, što bi podrazumijevalo isključivanje sredstava koja dolaze od treće osobe, primjerice člana obitelji.

28 S obzirom na tu nedorečenost, tekst članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109 sam po sebi ne omogućuje određivanje ni prirode ni izvora sredstava koji se u njoj navode.

29 Drugo, kada je riječ o cilju Direktive 2003/109, njezin je prvenstveni cilj integracija državljana trećih zemalja koji su trajno nastanjeni u državama članicama. Nadalje, kao što proizlazi iz uvodne izjave 2. te direktive, priznavanjem statusa osobe s dugotrajnim boravištem tim državljanima trećih zemalja, navedenom se direktivom želi uskladiti pravni status tih državljana sa statusom državljana država članica (vidjeti u tom smislu presudu od 18. listopada 2012., Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, t. 45. i navedenu sudsku praksu).

30 Kada je riječ o toj integraciji, prema ustaljenoj sudskoj praksi, što potvrđuje i uvodna izjava 6. Direktive 2003/109, ona prije svega proizlazi iz zakonitog i neprekinutog boravka u trajanju od pet godina koji svjedoči o ukorijenjenosti dotične osobe u zemlji, a time i o trajnom nastanjenju te osobe (vidjeti u tom smislu presudu od 17. srpnja 2014., Tahir, C-469/13, EU:C:2014:2094, t. 33. i navedenu sudsku praksu). S tog gledišta, nije izgledno da je izvor sredstava kojima mora raspolagati podnositelj zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem odlučujući kriterij.

31 Treće, kada je riječ o kontekstu članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109, treba istaknuti da zahtjev posjedovanja sigurnih, redovitih i dostatnih izvora sredstava predstavlja jedan od temeljnih uvjeta za dobivanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem. No, imajući u vidu cilj koji se želi postići Direktivom 2003/109 i sustav koji se njome uspostavlja, ako državljani trećih zemalja ispunjavaju uvjete i poštuju postupke predviđene Direktivom 2003/109, oni imaju pravo dobiti status osobe s dugotrajnim boravištem kao i druga prava koja proizlaze iz priznavanja tog statusa (vidjeti u tom smislu presudu od 26. travnja 2012., Komisija/Nizozemska, C-508/10, EU:C:2012:243, t. 68.). U tom kontekstu, kao što je u bitnome istaknuo i nezavisni odvjetnik u točki 46. svojeg mišljenja, članak 5. stavak 1. točka (a) Direktive 2003/109 u načelu ne omogućuje postavljanje dodatnih uvjeta u pogledu izvora sredstava koja se spominju u toj odredbi.

32 Osim toga, gledajući širi kontekst te odredbe, treba istaknuti da se sličan uvjet posjedovanja „sredstava” spominje i u članku 7. stavku 1. točki (b) Direktive 2004/38, sukladno kojem svi građani Unije imaju pravo boraviti na državnom području druge države članice u trajanju duljem od tri mjeseca, među ostalim ako imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako za vrijeme svojeg boravka ne bi postali teret za sustav socijalne skrbi države članice domaćina.

33 Sud je smatrao da tumačenje uvjeta koji se odnosi na dostatnost sredstava, predviđenog člankom 7. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2004/38, na način da bi zainteresirana osoba sama trebala raspolagati tim sredstvima a da se pritom u tom pogledu ne može pozivati na sredstva člana obitelji koji je prati,

dodalo bi tome uvjetu, kako je formuliran u Direktivi 2004/38, zahtjev o podrijetlu sredstava koji bi predstavljao neproporcionalno uplitanje u ostvarivanje temeljnog prava slobodnoga kretanja i boravka zajamčenog u članku 21. UFEU-a jer nije potreban za ostvarenje cilja koji se želi postići člankom 7. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2004/38, odnosno za zaštitu javnih financija država članica (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2015., Singh i dr., C-218/14, EU:C:2015:476, t. 75. i navedenu sudsku praksu).

34 Pojam „izvori sredstava" iz članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109 može se tumačiti slično kao i pojam iz članka 7. stavka 1. točke (b) Direktive 2004/38, tako da ne isključuje mogućnost da se podnositelj zahtjeva pozove na sredstva koja dolaze od treće osobe, člana obitelji.

35 Međutim, imajući u vidu da je stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem konačno i uzimajući u obzir cilj članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109, a to je zaštita sustava socijalne pomoći odnosne države članice, uvjeti u pogledu „izvora sredstava" u smislu te direktive imaju doseg različit od onog predviđenog Direktivom 2004/38.

36 Naime, iz članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109 proizlazi da države članice ocjenjuju izvore sredstava s obzirom na njihovu prirodu i redovitost te da mogu u obzir uzeti razinu minimalnih plaća i mirovina prije podnošenja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem. Nadalje, za razliku od članka 7. stavka 1. točke (b) Direktive 2004/38, članak 5. stavak 1. točka (a) Direktive 2003/109 zahtijeva da izvori sredstava koji se u njoj navode moraju biti ne samo „dostatni" nego i „sigurni" i „redoviti".

37 Isto tako, kada je riječ o kontekstu potonje odredbe, treba istaknuti da se u članku 7. stavku 1. točki (c) Direktive 2003/86 spominje uvjet posjedovanja „stabilnih, redovitih i dovoljnih" sredstava. Sud je već zaključio da iz samog teksta te odredbe i osobito upotrebe pojmova „stabilna" i „redovita" proizlazi da novčana sredstva iz te odredbe moraju imati određenu trajnost i određenu neprekinutost. U tom smislu, u skladu s drugom rečenicom članka 7. stavka 1. točke (c) Direktive 2003/86 države članice procjenjuju te izvore prihoda upućivanjem, među ostalim, na njihovu „redovitost" (vidjeti u tom smislu presudu od 21. travnja 2016., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, t. 30.).

38 Dakle, članak 7. stavak 1. točka (c) Direktive 2003/86 ne može se tumačiti na način da mu se protivi to da nadležno tijelo države članice kojemu je podnesen zahtjev za spajanje obitelji može ispitati je li uvjet sponzorovih izvora prihoda ispunjen uzimajući u obzir procjenu zadržavanja tih izvora nakon datuma podnošenja tog zahtjeva (vidjeti u tom smislu presudu od 21. travnja 2016., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, t. 31.).

39 Osim toga, kada je riječ o toj odredbi i posebno o izrazu „dostatni", koji je razvidan u toj formulaciji, Sud je već istaknuo da, s obzirom na to da se raspon potreba može veoma razlikovati ovisno o pojedincu, tu odredbu treba tumačiti na način da države članice mogu navesti određeni iznos kao referentnu visinu, ali ne u tom smislu da bi mogle propisati visinu minimalnog prihoda neovisno o konkretnom ispitivanju prilika svakog podnositelja zahtjeva (vidjeti u tom smislu presudu od 4. ožujka 2010., Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, t. 48.).

40 Prema tome, iz članka 7. stavka 1. točke (c) Direktive 2003/86 proizlazi da nije odlučan izvor sredstava već njihova trajnost i dostatnost, uzimajući u obzir osobne prilike podnositelja zahtjeva.

41 Iz ispitivanja teksta, cilja i konteksta članka 5. stavka 1. točke (a) Direktive 2003/109 proizlazi, posebno s obzirom na usporedive odredbe direktiva 2004/38 i 2003/86, da izvor sredstava koja se spominju u toj odredbi nije odlučujući kriterij za odnosnu državu članicu prilikom provjere jesu li ona sigurna, redovita i dostatna.

42 Dakle, kao što je istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 77. svojeg mišljenja, nadležna tijela država članica moraju konkretno analizirati pojedinačnu situaciju podnositelja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem u cijelosti i obrazložiti po čemu ti izvori sredstava imaju ili nemaju određenu trajnost ili određenu neprekinutost, kako taj podnositelj zahtjeva ne bi postao teret za državu članicu domaćina.

43 Dakle, članak 5. stavak 1. točka (a) Direktive 2003/109 ne isključuje sredstva koja dolaze od treće osobe ili člana obitelji podnositelja zahtjeva, pod uvjetom da su sigurna, redovita i dostatna. U tom smislu, u situaciji poput one iz glavnog postupka, pravna obvezivost izjave o preuzimanju odgovornosti koju daje treća osoba ili član obitelji podnositelja zahtjeva može biti važan element koji treba uzeti u obzir. Također je moguće da nadležna tijela država članica uzmu u obzir, među ostalim, obiteljske veze između podnositelja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem i člana odnosno članova obitelji koji su spremni preuzeti odgovornost za njega. Isto tako, priroda i trajnost sredstava člana odnosno članova obitelji tog podnositelja zahtjeva mogu biti relevantni elementi u tom smislu.

44 Slijedom navedenih razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti da članak 5. stavak 1. točku (a) Direktive 2003/109 treba tumačiti na način da se pojam „izvori sredstava” iz te odredbe ne odnosi samo na „vlastite izvore sredstva” podnositelja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem, već da on može uključivati i sredstva koja podnositelju zahtjeva stavlja na raspolaganje treća osoba, pod uvjetom da se, s obzirom na osobne prilike konkretnog podnositelja zahtjeva, smatraju sigurnim, redovitim i dostatnim.

Troškovi

45 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 5. stavak 1. točku (a) Direktive Vijeća 2003/109/EZ od 25. studenoga 2003. o statusu državljana trećih zemalja s dugotrajnim boravištem treba tumačiti na način da se pojam „izvori sredstava” iz te odredbe ne odnosi samo na „vlastite izvore sredstava” podnositelja zahtjeva za stjecanje statusa osobe s dugotrajnim boravištem, već da on može uključivati i sredstva koja podnositelju zahtjeva stavlja na raspolaganje treća osoba, pod uvjetom da se, s obzirom na osobne prilike konkretnog podnositelja zahtjeva, smatraju sigurnim, redovitim i dostatnim.

Potpisi